

VÝROČNÁ SPRÁVA 2012/2013

PORADŇA PRE OBČIANSKE A LUDSKÉ PRÁVA

VÝROČNÁ SPRÁVA 2012/2013

Občianske združenie
Poradňa pre občianske a ľudské práva
Krivá 23
040 01 Košice
Slovenská republika

Tel.: +421 – 55 – 68 06 180
Fax: +421 – 55 – 68 06 180
Mobil: +421 – 908 – 69 55 31 / +421 – 949 – 33 83 96
E-mail: poradna@poradna-prava.sk

Web: www.poradna-prava.sk
Facebook: <https://www.facebook.com/poradna.kosice>

IČO: 37 86 72 70
Bankové spojenie: OTP Banka Slovensko, a.s.
Číslo účtu: 55 19629 / 5200
IBAN: SK98 5200 0000 0000 0551 9629
SWIFT: OTPVSKBX

© Poradňa pre občianske a ľudské práva, 2014

Publikácia neprešla jazykovou úpravou.

KTO SME

„Našou víziou je spoločnosť, v ktorej sa menšiny necítia byť utláčané a diskriminované, v ktorej sa rešpektujú ľudské práva aj tých najslabších a najzraniteľnejších, v ktorej sa efektívne uplatňujú právne prostriedky na ochranu ľudských práv, a v ktorej každé porušenie ľudských práv je dôsledne sankcionované a kompenzované.“

Sme mimovládna nezisková organizácia, založená v roku 2001, so sídlom v Košiciach. Naša činnosť sa zameriava na ochranu ľudských práv na Slovensku s dôrazom na ochranu práv menšín a ochranu pred diskrimináciou. Pozornosť dlhodobo venujeme najmä otázkam diskriminácie rómskej etnickej skupiny v rôznych oblastiach života. Venujeme sa ochrane reprodukčných práv, špecificky téme násilných a vynútených sterilizácií rómskych žien. Zaoberáme sa tiež problematikou policajného násillia a bojujeme proti rasovej segregácii v našej spoločnosti. V rámci našej práce na ochranu ľudských práv:

- uskutočňujeme prieskumné a monitorovacie aktivity;
- poskytujeme bezplatné právne poradenstvo;
- zabezpečujeme bezplatné právne zastupovania v konaniach pred súdmi a iných právnych konaniach s ohľadom na ich širší spoločenský význam;
- uskutočňujeme vzdelávacie aktivity a publikačnú činnosť;
- navrhujeme a pripomienkuje legislatívne opatrenia a zasadzujeme sa za systémové zmeny na politickej úrovni;
- poskytujeme informácie o dodržiavaní medzinárodných predpisov na ochranu ľudských práv, medzinárodným inštitúciám.

ČO NÁS CHARAKTERIZUJE

- Naša práca je založená na pomoci jednotlivcovi – jednotlivec stojí za našou prácou a jeho kladieme vždy na prvé miesto;
- presadzujeme rovnosť všetkých ľudí v dôstojnosti a právach; presadzujeme rovnosť medzi menšinami a väčšinou;
- presadzujeme rovnosť príležitostí pre všetkých bez rozdielu;
- presadzujeme princípy inklúzie a participácie každého jednotlivca v spoločnosti;
- naša práca s prípadmi porušovania ľudských práv dôsledne rešpektuje princípy nestrannosti, dôvernosti, presnosti dokumentovania informácií, rodovej citlivosti a zachovania bezpečnosti jednotlivca;
- presadzujeme dôsledné napĺňanie medzinárodných záväzkov na ochranu ľudských práv, ktoré na seba Slovensko prevzalo;
- presadzujeme dôsledné využívanie právnych prostriedkov na ochranu ľudských práv, dôsledné prešetrenie prípadov porušovania ľudských práv a adekvátne odškodnenie obetí porušovania ľudských práv;
- naša práca je nestranná a nezávislá.

ÚVODNÉ SLOVO

ĎALŠIE DVA ROKY - ĎALŠIA DÁVKA EMÓCIÍ

Naša práca na ochranu ľudských práv je založená na pevných hodnotách a ženie ju dopredu predstava lepšej, spravodlivejšej spoločnosti. Preto k nej neodmysliteľne patria aj emócie. Tešíme sa spoločne s ľuďmi, ktorých sme obhajovali a úspešne sa domohli spravodlivosti za porušenie svojich ľudských práv. Sme sklamaní/-é v prípadoch, keď ľudia neuspeli a úprimne rozhorčení/-é, keď naše súdy nerozhodli spravodlivo. Hnevá nás, keď politici a političky neprijímajú dobré opatrenia na ochranu práv menšín. Škrie nás, keď urobíme nejaké zlé rozhodnutie a radujeme sa, keď sa rozhodneme správne. V uplynulých dvoch rokoch sme v Poradni zažili opäť viacero silných momentov a radi by sme aspoň niektoré z nich spomenuli.

Počas roka 2012 rozhodol Európsky súd pre ľudské práva v prospech ďalších troch rómskych žien, ktoré boli v minulých rokoch nezákonne sterilizované v nemocniciach na východnom Slovensku. Štrasburský súd potvrdil, že vykonanie sterilizácie bez informovaného súhlasu je vážnym zásahom do ľudskej dôstojnosti. V prípade dvoch poškodených žien zároveň poukázal aj na to, že vyšetrovanie, ktoré v tejto súvislosti viedli orgány činné v trestnom konaní, bolo neúčinné. Vládni predstavitelia a inštitúcie však aj naďalej vnímajú prípady nezákonných sterilizácií prinajlepšom ako ojedinelé prešľapy, ktoré sa mohli vyskytnúť v dôsledku nedostatočnej právnej úpravy z minulých rokov alebo individuálnym pochybením lekárov a lekárk. Naozaj nevedno v koľkých prípadoch poškodených rómskych žien budú musieť súdy ešte rozhodnúť, aby zodpovedne

štátne orgány konečne začali brať tento problém naozaj vážne: aby rozsah tejto nezákonnej praxe účinne vyšetrili a násilne sterilizované rómske ženy odškodnili tak, ako im to vyplýva z platných medzinárodných zmlúv o ľudských právach a ako to požaduje viaceré medzinárodných ľudskoprávných inštitúcií.

V októbri roku 2012 padlo konečné rozhodnutie v prípade namietanej segregácie rómskych detí v Základnej škole s materskou školou v Šarišských Michaľanoch, ktoré sme očakávali s veľkým napätím. Senát Krajského súdu v Prešove potvrdil, že vzdelávaním rómskych detí v oddelených triedach došlo k ich diskriminácii z dôvodu etnickej príslušnosti a nariadil škole desegregovať. Toto súdne rozhodnutie malo v sebe výrazný celospoločenský akcent a takpovediac zmietlo zo stola dlhoročnú zaužívanú prax oddeleného vzdelávania rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, ktorá je na Slovensku dlhodobo tolerovaná. Naopak do popredia dalo veľmi výrazne koncept inkluzívneho vzdelávania, čo je cesta, ktorá môže zabezpečiť skutočne kvalitné vzdelávanie pre každé dieťa, a ktorou sa naše základné školstvo musí do budúcnosti uberať. Na ťahu sú teraz najmä kompetentné štátne inštitúcie, ktoré nesú ten najväčší diel zodpovednosti za to, aby základné školy mohli vzdelávať inkluzívne.

Koncom roka 2012 získala Poradňa cenu za ľudské práva Francúzskej republiky, ktorú každoročne udeľuje nezávislá Národná komisia pre ľudské práva za individuálne a kolektívne zásluhy v oblasti ochrany ľudských práv vo svete. Poriadne nás to prekvapilo, okrem iného aj preto, že toto ocenenie nikdy predtým neputovalo k žiadnej mimovládnej organizácii z krajín postkomunistickej strednej Európy. Pocit to bol nepochybne príjemný, aj keď v istom zmysle aj trochu zvláštny, lebo sme dovedy nezažili podobný prejav uznania našej práce; neboli sme zvyknutí/-é na slávnostné potriasania rúk, príhovory či podobné oficiality. V pamäti nám ostane predovšetkým neskoršia recepcia na francúzskej ambasáde, na ktorú sme prišli spoločne s viacerými rómskymi ženami, domáhajúcimi sa spravodlivosti za nezákonné sterilizácie. V konečnom dôsledku, práve im patrí toto ocenenie najviac – bez odvahy a odhodlania tých, ktorí/-é čelia porušovaniu ľudských práv, by sme našu prácu nemohli robiť. Pre mnohé zúčastnené rómske ženy to bola vôbec prvá návšteva Bratislavy a bol to naozaj skvelý výlet. O pár mesiacov neskôr získala naša kolegyňa Vanda aj individuálne ocenenie “Woman of courage”, ktoré jej udelila americká ambasáda na Slovensku za jej prácu pri poskytovaní právnej pomoci v prípadoch porušovania práv príslušníkov/-ok rómskej menšiny na Slovensku.

Rok 2013 sa niesol najmä v znamení našich pokračujúcich súdnych sporov, ako aj úvahami o nových strategických podaniach na zlepšovanie spravodlivosti v prípadoch porušovania ľudských práv príslušníkov a príslušníčok rómskej menšiny. Popri individuálnych prípadoch sme intenzívnejšie pracovali aj s inštitútom tzv. verejnej žaloby, ktorým možno v zmysle antidiskriminačného zákona na súdoch

namietaf diskrimináciu väčších skupín obyvateľstva z pozície samotnej mimovládnej organizácie ako žalujúcej strany. Rozhodovanie domácich súdov či iných štátnych orgánov, zabezpečujúcich prístup k spravodlivosti, nám žiaľ stále pravidelne prinášalo aj občasné sklamania. Niektoré z našich antidiskriminačných súdnych sporov či prípadov policajného násillia sa tahajú už dlhé roky a musíme vzdať veľký hold všetkým, ktorí/-é v rámci nich neúnavne bojujú za svoje práva. Robia to nielen pre vlastné zadosťučinenie, ale aj preto, aby prekliedli cestu k spravodlivosti ďalším do budúcnosti a aby prípadov porušovania ľudských práv bolo čoraz menej a menej.

Čoraz intenzívnejšie sme si v ostatných rokoch uvedomovali, že hodnoty spravodlivosti, nediskriminácie a dôstojnosti každého človeka, v ktoré veríme, je dôležité presadzovať všetkými účinnými spôsobmi. Čím viac jednotlivcov/-kyň sa s nimi stotožní, tým bude naša spoločnosť lepším miestom pre život, a to nielen pre príslušníkov a príslušníčky menšín, ale pre nás všetkých. Preto sme sa rozhodli založiť vlastnú tradíciu neformálneho zážitkového vzdelávania k ľudským právam a spolu s našimi kolegyňami z organizácií Fenestra a OZ Pomocná ruka sme zorganizovali niekoľkoodňovú školu ľudských práv pre študentov a študentky stredných a vysokých škôl. Plány máme v tomto smere veľké a v hlave už pripravujeme ďalšie ročníky tohto vydareného podujatia. Dalo nám veľa pozitívnej energie a veríme, že sa nám bude dariť podnecovať záujem mladých ľudí o ochranu ľudských práv príslušníkov a príslušníčok menšín.

Omnoho menšiu pozornosť ako v predošlých dvoch rokoch sme venovali podpore inkluzívneho vzdelávania v slovenskom školstve a aj naše počiatkové kontakty s niektorými školami sa oslabili. Naďalej však máme k tejto téme veľmi blízko a nemáme v úmysle na ňu zanevrieť. Otázka segregácie rómskych detí v našom školstve a nedostatku inklúzie vo vzdelávaní sú napokon akoby spojené nádoby. Naša kolegyňa Denisa, ktorá sa téme inkluzívneho vzdelávania u nás v hlavnej miere venovala, si momentálne plní materské povinnosti a veríme, že sa k realizácii projektov na podporu inklúzie v našom školstve opäť vrátíme. Naše školy jednoducho musia začať vzdelávať inkluzívne a tohto cieľa sa nikdy nevzdáme.

Radi by sme na tomto mieste poďakovali všetkým jednotlivcom a organizáciám, ktorí s nami počas ostatných dvoch rokov spolupracovali alebo nás akýmkoľvek spôsobom podporili. Nevedno, čo za emócie zažijeme v ďalších dvoch rokoch, ale jedno môžeme v tejto chvíli sľúbiť - aj naďalej budeme pevne stáť na strane tých, ktorých ľudské práva sú porušované.

Štefan Ivanco

Poradňa pre občianske a ľudské práva

február 2014

OCHRANA PRED DISKRIMINÁCIOU

Poskytovali sme právnu pomoc v prípadoch diskriminácie, s dôrazom na rasovú diskrimináciu, ktorá sa dotýka príslušníkov a príslušníčok rómskej menšiny. Celkovo sme v tomto období zabezpečovali právne zastupovanie v jedenástich prípadoch rasovej diskriminácie v prístupe k službám, zamestnaniu a sociálnemu zabezpečeniu pre 19 osôb. Zabezpečovali sme právnu pomoc aj v jednom prípade diskriminácie na základe pohlavia. Ďalším 163 osobám sme zároveň poskytli právne poradenstvo. Okrem individuálnych konaní na súdoch sme viedli aj tri tzv. verejné žaloby v zmysle ustanovení antidiskriminačného zákona, ktoré podala samotná Poradňa ako organizácia vo vybraných prípadoch diskriminácie, ktoré sa dotýkajú väčšieho nešpecifikovaného množstva osôb.

Uskutočňovali sme terénny monitoring a dokumentovali prípady diskriminácie Rómov a Rómok, s dôrazom na prejavy segregácie rómskych detí na bežných školách, ako aj ich neoprávnené zaradzovanie do špeciálnych škôl a tried. Zvyšovali sme povedomie o možnostiach ochrany pred diskrimináciou medzi Rómami a Rómkami a organizovali v tomto smere vzdelávacie stretnutia.

Poskytovali sme asistenciu rómskym rodičom, ktorí mali podozrenie z neoprávneného zaradenia svojich detí do špeciálnej školy, a mali záujem oboznámiť sa s ich dokumentáciou v centrách pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie resp. v centrách špeciálneho pedagogicko-psychologického poradenstva. Poukazovali sme na porušovanie práv detí a ich

rodičov, odmietnutím sprístupniť úplnú dokumentáciu či už vo forme nahliadnutia, alebo zhotovenia fotokópií listín v nej sa nachádzajúcich, vrátane výsledkov psychologických testov. V tomto ohľade sme aj komunikovali so zodpovednými štátnymi inštitúciami.

Dosiahli sme historicky prvé právoplatné rozhodnutie slovenského súdu, ktoré poukázalo na porušovanie práv rómskych detí a ich segregáciu vo vzdelávaní. Krajský súd v Prešove v októbri 2012 právoplatne rozhodol, že Základná škola s materskou školou v Šarišských Michalancoch vzdelávaním rómskych detí v oddelených segregovaných triedach porušila zásadu rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačného zákona a dopustila sa diskriminácie rómskych detí z dôvodu ich etnickej príslušnosti. Rozhodnutie pritiaхло pozornosť médií a širšej verejnosti k otázke segregácie v slovenskom školstve.

Dosiahli sme ďalšie dôležité súdne rozhodnutie v prípade rasovej diskriminácie v prístupe k službám v prospech diskriminovanej osoby. Pán P. spolu s manželkou neboli obslužení v jednej z reštaurácií v Spišských Vlachoch z dôvodu ich rómskeho pôvodu. Okresný súd v Spišskej Novej Vsi rozhodol, že konaním majiteľa reštaurácie došlo k diskriminácii na základe etnickej príslušnosti. Nariadil mu písomne sa ospravedlniť poškodeným osobám a zároveň vyvesiť verejné ospravedlnenie na dverách svojej prevádzky ako aj v regionálnom denníku Spišský Korzár. O výške finančného odškodnenia súd ešte rozhoduje.

Po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych právnych prostriedkov sme vypracovali a podali individuálnu sťažnosť na Výbor OSN pre odstránenie diskriminácie žien (CEDAW). V našej sťažnosti namietame, že štátne orgány nezabezpečili účinnú ochranu pred diskrimináciou nezákonne prepustenej matke dvoch malých detí, čím porušili svoje medzinárodné právne záväzky, vyplývajúce z Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien. **Jedná sa o vôbec prvú individuálnu sťažnosť podanú na tento Výbor proti Slovensku.**

Realizovali sme terénny prieskum zameraný na dokumentáciu prejavov segregácie rómskych žien vo vybraných pôrodniciach na východnom Slovensku a ich umiestňovanie na samostatné nemocničné izby. Podali sme verejnú žalobu v zmysle antidiskriminačného zákona, ktorá namieta nezákonnosť tejto praxe.

Vypracovali sme pripomienky k návrhu zákona o príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku na viac súčasne narodených detí, ktorý predložilo Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR. Poukázali sme v nich na nesúlad niektorých navrhovaných ustanovení tohto zákona s platnou domácou a medzinárodnou legislatívou na ochranu pred diskrimináciou, ktoré sme aj na osobnom stretnutí predniesli zástupcom a zástupkyňi ministerstva.

Vydali sme publikáciu s názvom „Diskriminácia na Slovensku – hľadanie bariér v prístupe k účinnej právnej ochrane pred diskrimináciou“, v ktorej sme zmapovali rozhodovaciu prax slovenských súdov v prípadoch diskriminácie od prijatia domáceho antidiskriminačného zákona v roku 2004 a skúmali sme bariéry, ktorým čelia diskriminované osoby v prístupe k spravodlivosti. Potešili nás viaceré pozitívne ohlasy od tých, ktorí/-é si ju prečítali, a to aj vrátane niektorých sudcov a sudkýň, ktorí/-é si k nej pri rozhodovaní diskriminačných sporov našli cestu.

Zorganizovali sme odborný dvojdňový seminár pre právnikov a právničky Centier právnej pomoci, ktorý sa venoval problematike poskytovania právnej pomoci v prípadoch diskriminácie a lektorsky ho viedli domáci i zahraniční odborníci a odborníčky. Seminár zaznamenal u účastníkov a účastníčok veľmi pozitívnu odozvu.

Popri našich antidiskriminačných súdnych konaniach sme poskytovali právnu pomoc a dosiahli odškodnenie pre pani R. v prípade, ktorý sa týkal pochybenia štátneho orgánu pri poskytovaní služieb súvisiacich s úmrtím osoby. Súd rozhodol, že pochybením úradu došlo k vážnemu zásahu do osobnostných práv našej klientky a priznal jej odškodnenie vo výške 20 000 EUR. Rozhodnutie súdu možno považovať za progresívne, a to predovšetkým s ohľadom na priznanú výšku finančného odškodnenia.

VEREJNÁ ŽALOBA PROTI SEGREGÁCII VO VZDELÁVANÍ

V júni 2010 Poradňa podala na Okresný súd v Prešove tzv. verejnú žalobu v zmysle ustanovení antidiskriminačného zákona. V žalobe sme namietali, že Základná škola s materskou školou v Šarišských Michalanoch má dlhodobo zriadené segregované triedy, ktoré navštevujú výhradne žiaci a žiačky rómskeho etnického pôvodu. Tieto triedy boli navyše umiestnené na samostatnom poschodí v budove školy. V školskom roku 2008/2009 boli do segregovaných tried priradené ďalšie rómske deti, ktoré dovtedy navštevovali triedy spoločne s deťmi z majority. Vzdelávaním rómskych detí v segregovaných triedach, podľa nášho názoru, dochádzalo k ich diskriminácii na základe ich etnického pôvodu. Žalovaná škola svoje konanie obhajovala tým, že oddelené triedy sú určené pre rómske deti zo sociálne znevýhodneného prostredia. Tieto triedy podľa nej umožňujú učiteľom a učiteľkám rozvíjať individuálny prístup k rómskym žiakom a žiačkam a majú vyrovnávací charakter s cieľom odstrániť deficit plynúci z ich sociálneho znevýhodnenia. Škola však vyrovnávací charakter týchto tried nijako nepreukázala a bolo zjavné, že rómske deti sú v oddelených triedach vzdelávané dlhodobo.

Okresný súd v Prešove sa v plnej miere stotožnil s našou argumentáciou a rozhodol, že základná škola vzdelávaním rómskych detí v oddelených segregovaných triedach porušila zásadu rovnakého zaobchádzania v zmysle antidiskriminačného zákona a dopustila sa diskriminácie rómskych detí z dôvodu ich etnickej príslušnosti. Súd v tejto súvislosti konštatoval, že využívanie špecifických foriem a metód vzdelávania žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia sa nemôže diať spôsobom, ktorý je v rozpore s platnou vnútroštátnou a medzinárodnou legislatívou na ochranu ľudských práv. Súd odmietol tvrdenie školy, že len vzdelávanie rómskych detí zo sociálne znevýhodneného prostredia v oddelených triedach, môže zabezpečiť rovnú kvalitu vzdelávania pre všetky deti. Súd konštatoval, že žalovaná škola svojím konaním rezignovala na svoju úlohu v procese vzdelávania, keď uprednostnila protiprávne segregované vzdelávanie pred rozvíjaním inkluzívneho vzdelávania. Škola sa voči tomuto rozhodnutiu odvolala.

Krajský súd v Prešove, ako odvolací súd, v októbri 2012 rozhodnutie okresného súdu vo vecnej rovine potvrdil a nariadil škole odstrániť rómske triedy od začiatku nasledujúceho školskeho roka. Senát krajského súdu sa s právnym názorom prvostupňového súdu stotožnil a s výrazným celospoločenským akcentom poukázal aj na širšie súvislosti nerovného prístupu rómskych detí k vzdelávaniu na Slovensku. Ako protiváhu k existujúcej segregácii dal do popredia inkluzívne vzdelávanie, ktoré by sa malo na našich školách rozvíjať a ktoré má potenciál zabezpečiť lepšiu realizáciu práva na vzdelanie pre všetky deti. Krajský súd konštatoval, že vzdelávanie rómskych detí v samostatných rómskych triedach je na úkor ich ľudskej dôstojnosti. Súdne rozhodnutie je právoplatné.

OCHRANA REPRODUKČNÝCH PRÁV

Poskytovali sme právne zastupovanie šiestim rómskym ženám v štyroch konaniach pred Európskym súdom pre ľudské práva v prípadoch nezákonných sterilizácií. Sterilizačné zákroky im boli vykonané v nemocniciach na východnom Slovensku bez ich informovaného súhlasu alebo bez poskytnutia akéhokoľvek súhlasu. Právne zastupovanie v prípadoch nezákonných sterilizácií sme naďalej poskytovali aj dvom rómskym ženám na vnútroštátnych súdoch.

Dosiahli sme ďalšie dve rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva, týkajúce sa nezákonnej sterilizácie, a to v prípadoch N.B. proti Slovensku a I.G. a ostatné proti Slovensku. V oboch súd konštatoval porušenie garantovaných práv poškodených žien. Súd jednohlasne konštatoval, že vykonaním sterilizácie došlo k porušeniu práva na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním a práva na ochranu súkromného a rodinného života a priznal sťažovateľkám odškodnenie vo výške 25 000, 27 000 a 28 500 EUR. V prípade I.G. a ostatné proti Slovensku Európsky súd navyše vyhodnotil trestné vyšetrovania, ktoré viedli orgány činné v trestnom konaní, ako neúčinné.

Naďalej sme poskytovali poškodeným rómskym ženám nielen právnu, ale aj ľudskú podporu a organizovali pre ne pravidelné podporné stretnutia. Ich charakter sa však čiastočne zmenil. Neboli zamerané len na vnútorné posilnenie žien, ale rozvíjali aj ich ženský aktivizmus a angažovanosť v oblasti ochrany ľudských práv vo svojom okolí. Stretnutí sa postupne začali zúčastňovať aj iné než násilne sterilizované rómske ženy, ktoré sú aktívne vo svojej komunite.

ROZHODNUTIE EURÓPSKEHO SÚDU PRE ĽUDSKÉ PRÁVA V PRÍPADE NEZÁKONNEJ STERILIZÁCIE I.G. A OSTATNÉ PROTI SLOVENSKU

V novembri 2012 rozhodol Európsky súd pre ľudské práva so sídlom v Štrasburgu v ďalšom prípade, týkajúcom sa násilných sterilizácií rómskych žien - I.G. a ostatné proti Slovensku. Sťažnosť bola podaná na Európsky súd v roku 2004 v mene troch rómskych žien, ktoré boli násilne sterilizované za rozličných okolností v nemocnici v Krompachoch v rokoch 1999 - 2002. Dve sťažovateľky boli v čase zákroku ešte neplnoleté. O tom, že im bol vykonaný sterilizačný zákrok sťažovateľky nevedeli a dozvedeli sa to až z lekárskech dokumentácií o niekoľko rokov neskôr. Od roku 2003 sa sťažovateľky domáhali na slovenských súdoch, vrátane Ústavného súdu SR, ospravedlnenia a odškodnenia. V prípadoch bolo začaté aj trestne stíhanie, ktoré však bolo zastavené. Jedna zo sťažovateľiek sa napokon o niekoľko rokov neskôr domohla odškodnenia na slovenských súdoch, Európsky súd však odškodnenie považoval za neprimerané.

V roku 2004 sa sťažovateľky obrátili na Európsky súd, kde sa sťažovali na porušenie svojich práv garantovaných Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Európsky súd sťažnosti vyhovel, pričom išlo o jeho tretie rozhodnutie, týkajúce sa nezákonných sterilizácií na Slovensku, v priebehu jedného roka. Európsky súd opäť jednohlasne konštatoval, že vykonaním sterilizácie došlo k porušeniu práva na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním a práva na ochranu súkromného a rodinného života. Európsky súd odmietol tvrdenie, že sterilizáciu bolo nutné vykonať zo „zdravotných dôvodov“, pretože sterilizácia nie je život zachraňujúci úkon a k jej vykonaniu bol nevyhnutný informovaný súhlas sťažovateľiek. Podľa názoru súdu, postup personálu nemocnice v Krompachoch nebol v súlade s princípmi rešpektovania ľudskej dôstojnosti, keďže im nebolo umožnené prijať slobodné rozhodnutie. Európsky súd tiež konštatoval, že vyšetrovanie štátnych orgánov v týchto prípadoch bolo neúčinné a nespĺňalo požadované kritériá, kladené na vyšetrovanie prípadov krutého a neľudského zaobchádzania (procedurálne porušenie článku 3 Dohovoru).

Európsky súd, okrem konštatovania porušenia článkov 3 a 8 Dohovoru, priznal dvom sťažovateľkám odškodnenie vo výške 27 000 a 28 500 EUR a právo na náhradu nákladov. Tretia sťažovateľka, žiaľ, v priebehu súdneho konania zomrela a Európsky súd sa preto jej prípadom nezaoberal.

POLÍCIA A PRÁVA POŠKODENÝCH OSÔB

Poskytovali sme právnu pomoc Rómom a Rómkam, ktorí/-é čelili policajnému násiliu. Zameriavali sme sa predovšetkým na prípady, ktoré naznačujú možný rasový motív konania zo strany príslušníkov a príslušníčok polície. Výskyt týchto prípadov sme tiež monitorovali a aktívne dokumentovali v teréne. Aj keď len zlomok poškodených osôb sa napokon rozhodne brániť proti násiliu zo strany polície právnymi prostriedkami - zabezpečovali sme právnu pomoc dovedna vyše trinástim poškodeným osobám v šiestich prípadoch policajného násilia. Ďalším 30 osobám sme zároveň poskytli právne poradenstvo.

V jednom prípade policajného násilia, v ktorom poskytujeme právnu pomoc, sme po vyčerpaní všetkých vnútroštátnych prostriedkov podali sťažnosť na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Namietame v nej porušenie práva na ochranu pred neľudským a ponižujúcim zaobchádzaním poškodenej osoby a poukazujeme na nedostatočné vyšetrovanie tohto prípadu zo strany štátnych orgánov.

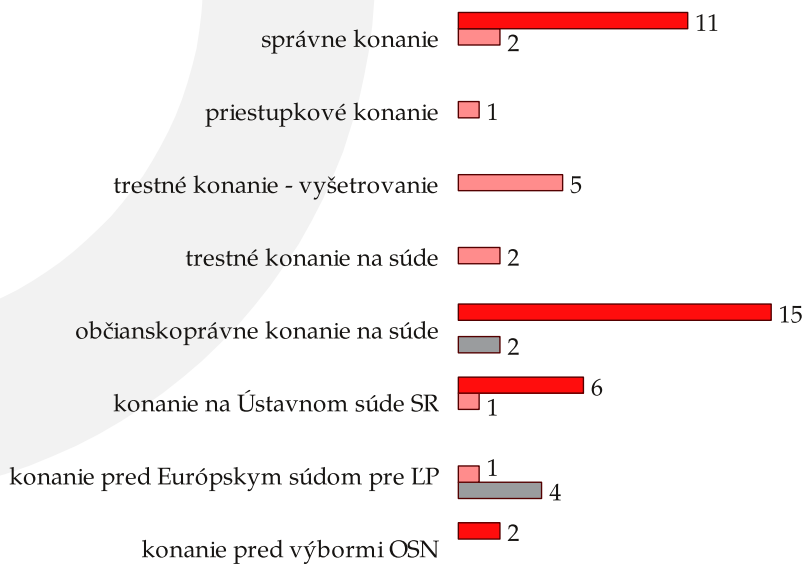
Dlhodobo zabezpečujeme právnu pomoc poškodeným vo verejnosťou sledovanom prípade týrania rómskych chlapcov na policajnej stanici v Košiciach z roku 2009. Policajti, ktorí sa skutku dopustili, boli obžalovaní z trestného činu zneužitia právomoci verejného činiteľa s osobitným rasovým motívom a o prípade v súčasnosti rozhoduje Okresný súd v Košiciach.

Poskytujeme právne zastupovanie jednej poškodenej osobe v medializovanom prípade policajnej razie, ktorá sa stala v júni 2013 v Moldave nad Bodvou. V súčasnosti prebieha v danom prípade vyšetrovanie.

Publikovali sme analýzu, ktorá poukazuje na nedostatky, týkajúce sa vyšetrovania prípadov mučenia, krutého a neľudského zaobchádzania zo strany príslušníkov polície na Slovensku. V analýze okrem iného navrhujeme aj viaceré opatrenia, ktoré je potrebné v tejto oblasti prijať s ohľadom na platné medzinárodné právne záväzky v oblasti ochrany ľudských práv. Analýzu sme adresovali kompetentným štátnym inštitúciám.

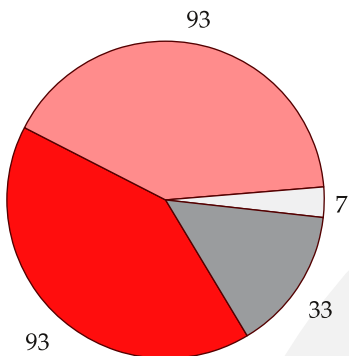
PREHLADY

Prehľad počtu konaní

■ reprodukčné práva ■ policajné násilie ■ antidiskriminácia

Prehľad počtu klientov

- fyzické osoby – krátkodobí klienti a klientky
- fyzické osoby – dlhodobí klienti a klientky
- lokality – krátkodobé
- lokality – dlhodobé

AKTIVITY NA MEDZINÁRODNEJ ÚROVNI

V partnerstve s OZ People in Need Slovenská republika sme vypracovali alternatívnu správu pre Výbor pre odstránenie rasovej diskriminácie (CERD). Poukázali sme v nej na pretrvávajúce nedostatky v oblasti dodržiavania ľudských práv rómskej menšiny. Poukázali sme predovšetkým na prejavy diskriminácie rómskych detí v prístupe k vzdelaniu, otázku porušovania reprodukčných práv rómskych žien a pretrvávajúce policajné násilie, ktoré mnohokrát naznačuje rasový motív konania. Informácie, ktoré sme Výboru poskytli, sa premietli aj do jeho záverečných odporúčaní, ktoré adresoval slovenskej vláde.

Poskytovali sme doplňujúce informácie Výboru pre ľudské práva OSN (HRC), v súvislosti s implementáciou vybraných odporúčaní tejto medzinárodnej inštitúcie zo strany slovenskej vlády. Poukázali sme na to, že štátne orgány si ďalej dostatočne neplnia svoje záväzky vyplývajúce z Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach.

Vypracovali sme alternatívnu správu pre Európsky výbor na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT). Poukázali sme v nej najmä na pretrvávajúci výskyt prípadov policajného násillia na Slovensku a závažné nedostatky, čo sa týka kvality ich vyšetovania zo strany kompetentných štátnych orgánov. Informácie, týkajúce sa vyšetovania prípadov policajného násillia a špecificky medializovaného prípadu v Moldave nad Bodvou sme poskytli aj v rámci konferencie, ktorú organizovala Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OSCE).

SPOLUPRÁCA

V rámci našej činnosti na ochranu práv rómskej menšiny sme spolupracovali s niektorými lokálnymi a **regionálnymi občianskymi združeniami** ako je OZ Nová Cesta, Michalovce a niektorými **komunitnými centrami** (napr. Rankovce, Sveržov, Roškovce) aj s viacerými rómskymi aktivistami a aktivistkami.

V oblasti potierania prejavov segregácie vo vzdelávaní sme naďalej spolupracovali s londýnskou a slovenskou pobočkou **Amnesty International**. Špecificky v kontexte spoločných snáh o zlepšovanie činnosti Štátnej školskej inšpekcie pri segregácii rómskych detí vo vzdelávaní sme spolupracovali aj s **OZ eduRoma**.

V oblasti presadzovania práva všetkých detí na kvalitné vzdelávanie a potieranie segregácie vo vzdelávaní sme komunikovali s niektorými MVO, ktoré sú združené v neformálnej koalícii **Za rovnosť vo vzdelávaní**, a to hlavne s **Centrom pre výskum etnicity a kultúry** a s **People in Need Slovenská republika**.

Spolu s maďarskou **MVO Chance for Children Foundation (CFCF)** sme komunikovali v oblasti vedenia strategickej litigácie prípadov segregácie rómskych detí vo vzdelávaní. Poskytli sme im informácie pri príprave manuálu pre boj proti segregácii rómskych detí vo vzdelávaní v našom regióne, ktorý vydali v roku 2013. CFCF nám v tejto oblasti naopak poskytovalo svoje cenné skúsenosti.

V oblasti presadzovania práv žien v oblasti ochrany reprodukčných práv a poskytovania zdravotnej starostlivosti v súvislosti s pôrodom sme spolupracovali najmä s **OZ Ženské Kruhy, Občan, demokracia a zodpovednosť, OZ Možnosť Volby** a **Centrom pre reprodukčné práva (New York)**. Zasadzovali sme sa za

rešpektovanie práv žien na prístup ku všetkým formám antikoncepcie, o okolnostiach pôrodu a súvisiacej zdravotnej starostlivosti. Pripomienkovali sme v tomto smere viaceré právne predpisy a komunikovali so zodpovednými štátnymi inštitúciami.

V oblasti zvyšovania povedomia o ochrane ľudských práv medzi mladými ľuďmi sme spolupracovali s **OZ Fenestra** a s **OZ Pomocná ruka**. Realizovali sme spoločný projekt, v rámci ktorého sme uskutočnili „**Školu ľudských práv – Ľudské práva v praxi**“ – štvordňové vzdelávacie podujatie pre študentov a študentky stredných a vysokých škôl. Zároveň sme spoločne vypracovali stratégiu rozvoja neformálneho zážitkového vzdelávania mladých ľudí v oblasti ochrany ľudských práv pre ďalšie roky, ktorú plánujeme spoločne naplňať.

V akademickom roku 2013/2014 sme nadviazali spoluprácu s **Právnickou fakultou UPJŠ v Košiciach** v rámci predmetu **Stážová klinika** a poskytli sme možnosť stáže v Poradni študentovi a študentke štvrtého ročníka, ktorí sa zapojili do viacerých aktivít Poradne.

Podieľali sme sa na tvorbe jednej z kapitol publikácie „O krok bližšie k inklúzii“, ktorú v roku 2013 vydali mimovládne organizácie People in Need Slovenská republika a Centrum pre výskum etnicity a kultúry. Publikácia sa venuje problematike rozvíjania inkluzívneho vzdelávania v slovenskom školstve.

Poskytli sme konzultácie k analýze „Implementácia zásady rovnakého zaobchádzania prostredníctvom antidiskriminačného zákona: Problémy, bariéry a výzvy“, ktorú vydalo v roku 2013 OZ Občan, demokracia a zodpovednosť. Venuje sa vybraným otázkam zlepšovania uplatňovania antidiskriminačného zákona na Slovensku a ponúka návrhy na jeho legislatívne vylepšenie.

Poskytovali sme informácie pre domáce a zahraničné médiá (New York Times, The Vice...), a to predovšetkým v súvislosti s problematikou segregácie rómskych detí. Príležitostne sme publikovali príspevky, týkajúce sa ochrany práv príslušníkov rómskej menšiny v elektronických a printových médiách.

Srdečne ďakujeme aj všetkým ďalším organizáciám, inštitúciam, jednotlivcom, jednotlivkyniam a všetkým tým, ktorých sme na tomto mieste nespomenuli a s ktorými sme v rokoch 2012 – 2013 spolupracovali.

ĽUDIA PORADNE

SPRÁVNNA RADA (2012-2013)

Barbora Bukovská – právnička
Ruben Pellar - romista a prekladateľ
Ingrid Giňová - rómska aktivistka
David Zábranský – prozaik
Michal Čermák – právnik
Ján Polák - rómsky aktivista

REVÍZNA KOMISIA

Viera Čáповá
Andrea Grúberová
Lucia Kvočeková

PERSONÁLNE OBSADENIE

Andrea Mitrová - predsedníčka združenia
Štefan Ivanco – programový koordinátor
Vanda Durbáková - spolupracujúca advokátka
Stanislava Liptáková – právnička

Denisa Barry – terénna pracovníčka

Katarína Šiňanská – terénna pracovníčka, 2012

Mirka Danková – terénna pracovníčka

Igor Dužda - terénny pracovník

Michaela Nohajová - dobrovoľníčka

Filip Šoltýs - stážista a dobrovoľník, 2013

Nikola Babincová - stážistka a dobrovoľníčka, 2013

Zdeněk Nový - webmaster, grafik

Martin Ľudvík – grafik, správca siete

DONORI

Za finančnú podporu našich aktivít v období rokov 2012 – 2013 ďakujeme hlavne:

- Open Society Foundations, Budapešť
- Nadácia otvorenej spoločnosti, Bratislava
- Finančný mechanizmus EHP, Nórsky finančný mechanizmus
- Európska komisia v rámci Programu Európskej únie pre zamestnanosť a sociálnu solidaritu PROGRESS (2007 – 2013)
- Veľvyslanectvo USA na Slovensku
- Nadácia Fillia, Hamburg
- Slovensko-český ženský fond
- Oak Philantropy, Londýn
- Ruben Pellar
- anonymní individuálni darcovia a darkyne

Srdečne chceme poďakovať všetkým tým, ktorí a ktoré nás v rokoch 2012 - 2013 podporili svojou prácou alebo finančne.

FINANČNÁ SPRÁVA PORADNE

Hospodárenie Poradne v rokoch 2012 a 2013 v EUR

Finančné výnosy	rok 2012	rok 2013
Prijaté granty	74,774.13	65,430.76
Prijaté príspevky od organizácií	0.00	9,660.72
Prijaté príspevky – ocenenia	15,000.00	0.00
Príspevky z podielu zaplatenej dane	311.69	571.01
Úroky	122.63	140.62
Celkom	90,208.45	75,803.11

Finančné náklady	rok 2012	rok 2013
Kanclárske potreby, technika, opravy	4,182.86	1,629.49
Telekomunikačné služby, poštovné	1,861.98	1,160.19
Nájomné a poistenie	3,199.95	3,207.15
Mzdové náklady a odmeny	35,131.18	21,472.03
Dane a poplatky	282.88	189.15
Advokátske, právne a ostatné služby	17,284.03	26,162.43
Ekonomické služby	2,871.50	1,965.00
Cestovné náklady	1,857.85	2,967.08
Vzdelávacie aktivity (semináre, stretnutia, supervízia)	3,612.36	6,701.92
Tlač materiálov a preklady	4,726.00	1,161.45
Celkom	75,010.59	66,615.89

